

N:o 23.

Ank. till Riksd. kansli den 20 mars 1889, kl. 12 midd.

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8, i ärende angående väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om ersättning till nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål.

Vid innevarande riksdag har uti två fullkomligt lika lydande motioner, afgifna, den ena, under n:o 44, i Första kammaren af herr *P. M. Söderberg* och den andra, under n:o 126, i Andra kammaren af herr *J. Rundbäck*, föreslagits efter orden:

»att Riksdagen måtte i underdänig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådana åtgärder, att nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål må erhålla ersättning enligt gällande resereglemente.»

Sedan herr Rundbäcks berörda motion blifvit af Andra kammaren till utskottet hänvisad;

samt Första kammaren — som till sitt tredje tillfälliga utskott remitterat herr Söderbergs motion — efter föredragning af sagda utskotts i ämnet afgifna utlåtande (n:o 2) med bifall till utskottets hemställan för sin del beslutat, att Riksdagen skulle i underdänig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huruvida ej nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål må erhålla ersättning;

Bih. till Riksd. Prot. 1889. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 17 Häft. 1

så och efter det, jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § riksdagsordningen, nämnda beslut blifvit genom utdrag af protokollet Andra kammaren delgifvet,

har Andra kammaren behagat till utskottet hänvisa äfven detta ärende.

Efter det genom kungl. förordningen den 20 november 1845 blifvit stadgadt att, efter ty som konungen derom förordnar, särskilda härad må hafva gemensamt häkte, inrättadt för de häktades förvarande i enrum, så ock i närheten af det häkte gemensam tingstad, hvarest i brottmål, der häktad person tilltalas för gerning, den han begått inom något af de härad, för hvilka häktet gemensamt är, ransakas och dömas må af den häradsrätt, inom hvars domvärjo gerningen blifvit begången; dock att nämnd må tagas äfven från annat af de till samma domsaga hörande härad, för hvilka häktet är gemensamt, har genom kungl. kungörelsen den 17 september 1851 förordnats, att ersättning, till det belopp, som för resor i kronans angelägenheter är medgifvet, utgår af allmänna medel till nämndemän:

dels då gerningen, hvarom ransakas, blifvit begången inom annat härad eller tingslag, än det, till hvilket nämndemannen hör, i hvilket fall ersättningen beräknas efter vägen från hans bostad till den gemensamma tingstaden;

dels ock om nämndemannen, fastän gerningen är vorden föröfvad inom det härad eller tingslag, för hvilket han blifvit vald, från sitt hemvist har längre väg till den gemensamma tingstaden än till häradets eller tingslagets vanliga tingställe, börande dock i detta fall ersättningen beräknas endast efter skilnaden emellan dessa väglängder.

Kungl. kungörelsen den 30 december 1863 innehåller bestämmelser angående nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar; varande i § 2 af denna kungörelse stadgadt, att af allmänna medel särskild ersättning till nämndemän icke utgår för vägsyner, eller för inställelse vid ordinarie eller urtima ting, med bibehållande likväl af den nämndemän genom kungl. kungörelsen den 17 september 1851 i särskilda fall tillagda rätt till ersättning, då flera härad hafva gemensam tingstad i brottmål.

I gällande resereglemente af den 11 februari 1881 äro nämndemän upptagna i femte klassen, för hvilken vid resa med skjuts ersättes lega för en häst och dagtraktamentet utgör 4 kronor 50 öre.

Till stöd för det af herr Rundbäck väckta förslag har han anförut hufvudsakligen: att genom kungl. kungörelsen den 17 september 1851 nämndemän i vissa fall tillerkänts ersättning af allmänna medel för inställelse vid ting för ransakning rörande brott och genom kungl. kungörelsen den 30 december 1863 för extra förrättningar i allmänhet med undantag af vägsyner och urtima ting i brottmål; att det vore af vigt för rättskipningen, att nämndemansbestyret ej blefve så betungande, att täta ombyten af nämndemän egde rum; och att det syntes vara med billighet öfverensstämmande, att nämndemän för fullgörande af sitt uppdrag såsom domstolsledamöter icke finge vidkännas andra kostnader än dem, som förorsakades af inställelse vid lagtima tingen.

Första kammarens tillfälliga utskott lemnar i sitt utlåtande i anledning af herr Söderbergs motion till en början en redogörelse för hvad som förekommit vid 1885 och 1886 års riksdagar i förevarande ämne. Det heter i denna redogörelse:

»Ett liknande förslag väcktes vid 1885 års riksdag i Andra kammaren af herr O. B. Olsson, som i en med n:o 49 betecknad motion föreslog, »att Riksdagen måtte besluta, att nämndeman, som biträder rätten vid sådana urtima ting inom häradet eller tingslaget, som hållas för ransakning i brottmål, måtte af statsmedel erhålla i dagtraktamente fyra kronor 50 öre.» Statsutskottet, som då hade att i första hand behandla motionen, erkände det beaktansvärda i motionens syfte, men ansåg betänkligheter möta att för det dåvarande tillstyrka bifall till motionen, emedan dels motionären icke lemnat någon utredning rörande de kostnader, förslaget genomförande skulle kräfva, dels ock nu gällande bestämmelser angående ersättning i vissa fall till nämndemän för urtima ting i brottmål torde, om motionärens förslag genomförts, hafva bort i sammanhang dermed förändras, angående hvilken förändring förslag likväl ej förelegat.

I enlighet med statsutskottets hemställan afslogs motionen af båda kamrarne; men, stödjande sig på det erkännande herr Olssons motion dock rönt inom statsutskottet, gick vid 1886 års riksdag herr J. B. Unger ett steg längre i samma riktning som herr Olsson och äskade i en inom Andra kammaren väckt motion, n:o 137, »att Riksdagen för sin del, med upphäfvande, så vidt nämndemän angår, af kungl. kungörelsen den 17 september 1851, måtte besluta att i § 1 af kungl. maj:ts nådiga kungörelse den 30 december 1863, angående nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar samt om godtgörelse till fjerdingmän för vissa uppdrag, näst efter orden »vid skattläggningar; och» tilläggas »vid urtima ting för ransakning i brottmål.»

Andra kammarens tredje tillfälliga utskott, till hvilket sistberörda

motion hänvisades, hemställde i utlåtande n:o 8, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådana åtgärder, att nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål må erhålla ersättning enligt gällande resereglemente, och, efter det Andra kammaren bifallit nämnda hemställan, tillstyrkte Första kammarens andra tillfälliga utskott i utlåtande n:o 7 Första kammaren att instämma i Andra kammarens beslut. Med 43 röster mot 32 afslog dock Första kammaren detta utlåtande, sedan mot bifall till det samma anförts, ej mindre att förslaget innefattade en kränkning af den vigtiga grundsatsen, att det folkliga elementet i våra landtdomstolar ej finge vara aflönadt, än ock att det skulle medföra en betydande kostnad för statsverket.»

I sjelfva saken yttrar sig Första kammarens tillfälliga utskott som följer:

»Utskottet delar väl den åsigt, att nämndemansbefattningen fortfarande bör betraktas såsom ett icke aflönadt förtroendeuppdrag, men håller före, att den omständighet, att nämndemännen åtnjuta ersättning för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål, särdeles om denna ersättning stannar vid godtgörelse för sjelfva resan, lika litet beröfvar nämndemansbefattningen dess förutnämnda karakter, som bestämmelserna om reseersättning åt landstingsmän och ledamöter i inskrifningsrevision torde kunna anses upphäfva enahanda egenskap hos dessa befattningars innehafvare.

Då hufvudskälet emot förslaget sålunda ej kan af utskottet tillmätas stor betydelse, och, enligt hvad utskottet erfarit, nämndemansbefattningen, som i vissa delar af landet betraktas såsom ett eftersträfvadt hedersuppdrag, å andra orter anses så betungande, att dugande män för den skull undandra sig att länge bibehålla den samma, finner utskottet både kloket och billighet mana att, der, såsom i förevarande fall synes vara händelsen, sådant lämpligen kan ske, minska de med befattningen förenade uppoffringar.

På den noggranna utredning af den årliga kostnad, som förslagets genomförande antagligen kommer att medföra för statsverket, hvilken utskottet tror böra föregå beslut i ämnet och som svårligen kan annorledes än genom Kongl. Maj:ts försorg åstadkommas, torde emellertid i någon mån bero, om uti ifrågavarande fall både reseersättning och dagtraktamente böra tillerkännas nämndemän eller endast reseersättning, hvar förutom Kongl. Maj:t, om framställningen i öfrigt vinner nådigt afseende, icke lär underlåta att pröfva, om ej följdriktighet fordrar, att ersättning beviljas nämndemän för inställelse ej blott, såsom motionens ordalag innehålla, vid urtima ting för ransakning i brottmål utan ock, såsom motio-

nären säger sig hafva åsyftat, då för dylik ransakning extra rättegångsdag under lagtima ting måste ega rum.»

Utskottet instämmer i hvad af Första kammarens tillfälliga utskott sålunda blifvit anfördt och får på grund deraf och i öfverensstämmelse med det af Första kammaren fattade beslut hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huru vida ej nämndemän för inställelse vid urtima ting för ransakning i brottmål må erhålla ersättning.

Stockholm den 20 mars 1889.

På utskottets vägnar:

LUDV. ESSÉN.
